

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จริยศาสตร์ : ปรัชญาจริยะ สำหรับผู้ที่ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

ETHICS : MORAL PHILOSOPHY FOR PROFESSIONAL EDUCATOR

จำเรณูรัตน์ จิตต์จิรจรรย์

จริยศาสตร์ : ปรัชญาจริยะ
สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา
ETHICS : MORAL PHILOSOPHY
FOR PROFESSIONAL EDUCATOR

จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรยา

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2557

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ได้เรียบเรียงขึ้นเพื่อเสนอเนื้อหาสาระจรรยาบรรณหรือที่เรียกว่า
ปรัชญาจริยะซึ่งครอบคลุมอภิจริยศาสตร์ จริยศาสตร์ปทัศฐาน และจรรยาบรรณประยุกต์
รวมทั้งเสนอหลักจริยศาสตร์ที่มีพื้นฐานมาจากศาสนา เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา
ได้นำไปประยุกต์ใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจจริยธรรม การเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้เกิดจาก
แรงบันดาลใจที่อยากเห็นหนังสือในลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นในวงการศึกษามาเพื่อให้เชื่อมโยง
กับหนังสือจรรยาบรรณที่กล่าวถึงทฤษฎีจริยธรรมสำหรับนักบริหารการศึกษาของผู้เรียบเรียง
หนังสือเล่มนี้จึงมุ่งปูพื้นฐานให้ผู้ศึกษาเข้าใจแนวคิดจรรยาบรรณที่จะสามารถนำมาประยุกต์
ใช้ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา แรงบันดาลใจอีกประการหนึ่งคือการทำองค์ความรู้วิชาชีพ
ได้ประกาศให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาศิลปะการเขียนวิ มรณณะและประสบการณ์
วิชาชีพเป็นมาตรฐานสำคัญในการปฏิบัติงาน สิ่งที่ประกาศออกมาเป็นมาตรฐานด้านคุณธรรม
จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพปรากฏอยู่ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาและนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็น
รูปธรรม ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงนำมาตรึงไปกำหนดเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติโดย
กำหนดเป็นรายวิชาในหลักสูตร เป็นต้น ผู้เรียบเรียงเห็นความสำคัญนี้ จึงพยายามเรียบเรียง
หนังสือเล่มนี้ออกมาสู่บรรณโลก โดยใช้เวลาหลังภารกิจประจำซึ่งเริ่มเมื่อเดือนมกราคม 2555
และมีความตั้งใจว่าต้องให้เสร็จภายในเดือนมิถุนายนในปีเดียวกัน แต่ด้วยปัจจัยหลาย
ประการที่ทำให้การเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ล่าช้า

การเรียบเรียงหนังสืออันเกิดจากอิทธิบาทของผู้เรียบเรียงเล่มนี้ ขอบูชาพระคุณ
บิดามารดาคือคุณพ่อเหลือ แม่ล้อม และคุณน้าวินัย น้าน้อย เขียวบุญสูงเนิน คุณอาจารย์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขอบูชาพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ
จิตพงษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ฤกษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.อัครา วัฒนารมรงค์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ สุธรรมรักษ์ แห่ง
ภาควิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ซึ่งเป็นปูชนียบุคคลที่จุดประกาย
ให้ผู้เรียบเรียงได้สร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ ทั้สมมาเป็นปริญญานิพนธ์มาจนกระทั่งสำเร็จ
การศึกษา นำความรู้ประสบการณ์มาสู่การปฏิบัติที่มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ขอมอบเป็น
กตเวทิตาคุณแด่อาจารย์มุข วงษ์ชวลิตกุล ผู้รับใบอนุญาต และอาจารย์ไพโรจน์ วงษ์ชวลิตกุล
อธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ผู้ซึ่งเกื้อกูลให้การสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาผลงาน

ทางวิชาการอย่างต่อเนื่องตลอดมา รวมทั้งคณาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ อาทิ ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิฑาลาภรณ์ ราชบัณฑิต ศาสตราจารย์ ดร.สำเริง บุญเรืองวัฒน์ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ บุญเจริญ ที่กรุณาขอเอกสาร ตำรา หนังสือที่มีคุณค่า ให้คำปรึกษาทางวิชาการ อันทำให้หนังสือเล่มนี้มีมูลค่าเพิ่มทางวิชาการมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรงทิพย์ นาควิเศษ และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้โอกาส ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุนการสร้างสรรค์ ผลงาน อีกทั้งขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านจากสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ตรวจลอบประเมินคุณภาพและรับพิมพ์หนังสือเล่มนี้ออกมาเผยแพร่เป็นประโยชน์ แก่สาธารณชน และที่สำคัญอย่างยิ่งคืออาจารย์เนลสันท์ นายภรณ์รัตน์ นางสาวปิณฑิณี จิตต์จิรจรรย์ ที่ให้กำลังใจซึ่งทำให้ผู้เรียบเรียงมีความมุ่งมั่นทุ่มเทปฏิบัติงานชั้นมีคุณค่าอย่างยิ่ง อนึ่ง หนังสือเล่มนี้หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดใด ๆ ผู้เรียบเรียงขอสารภาพผิดด้วยความค้อยปัญญาหรือรู้ทำไม่ถึงการณ์ และจะขอรับไปแก้ไขปรับปรุงในโอกาสต่อไป

จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์

พฤษภาคม 2567

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพประกอบ

ภาค 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจริยศาสตร์	1
บทที่ 1 บทนำ	3
สาระการเรียนรู้	3
สภาพปัญหาและความสำคัญ	3
พฤติกรรมของมนุษย์กับจริยศาสตร์	10
พฤติกรรมของมนุษย์ที่สังคมโลกพึงประสงค์	15
พฤติกรรมของมนุษย์ที่สังคมไทยพึงประสงค์	30
พฤติกรรมของมนุษย์ที่ปัจเจกบุคคลพึงประสงค์	36
บทบาทของสถานศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรม	51
สรุปสาระสำคัญของบท	62
แนวทางการประยุกต์ใช้จริยศาสตร์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา	63
บทที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยศาสตร์	65
สาระการเรียนรู้	65
ความหมายของจริยศาสตร์	65
ประวัติการศึกษาจริยศาสตร์	79
พื้นฐานสำคัญของการศึกษาจริยศาสตร์	85
วิธีการศึกษาจริยศาสตร์	89
เหตุผลที่ต้องศึกษาจริยศาสตร์	93
ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาและจริยศาสตร์	96

	หน้า
บทบาทและเป้าหมายของจริยศาสตร์.....	98
การแบ่งประเภทการศึกษาจริยศาสตร์.....	101
คุณค่าของจริยศาสตร์.....	105
จริยศาสตร์กับเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ทางการศึกษา.....	107
การประเมินและการให้เหตุผลทางจริยศาสตร์.....	114
สรุปสาระสำคัญของบท.....	118
แนวทางการประยุกต์ใช้จริยศาสตร์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา.....	121
บทที่ 3 อภจริยศาสตร์.....	127
สาระการเรียนรู้.....	127
ความหมายของอภจริยศาสตร์.....	127
การศึกษาศาสตร์แห่งความหมาย.....	132
อภจริยศาสตร์กับปรัชญาภาษา.....	134
การแบ่งประเภทการศึกษาอภจริยศาสตร์.....	136
สังคมนิยมและปฏิสังคมนิยมกับประจានิยมและอประจានิยมทางอภจริยศาสตร์.....	140
ประจានิยมกับสังคมนิยมทางจริยธรรม.....	143
อประจានิยมและปฏิสังคมนิยมทางจริยธรรม.....	158
สรุปสาระสำคัญของบท.....	170
แนวทางการประยุกต์ใช้อภจริยศาสตร์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ ทางการศึกษา.....	172
บทที่ 4 จริยศาสตร์ปทัสฐาน.....	175
สาระการเรียนรู้.....	175
ความหมายของจริยศาสตร์ปทัสฐาน.....	175
ทฤษฎีคุณธรรมตามหลักจริยศาสตร์ปทัสฐาน.....	182
ทฤษฎีสัญญาประชาคมตามหลักจริยศาสตร์ปทัสฐาน.....	189
ทฤษฎีสิทธิทางจริยธรรม.....	193
ความถูกต้องและความดีตามหลักจริยศาสตร์ปทัสฐาน.....	199

	หน้า
จิตวิทยาว่าด้วยการกระทำตามบทบาทหน้าที่.....	201
ทฤษฎีจิตนิยมและลัทธิประโยชน์นิยม	209
ทฤษฎีจริยธรรมเกี่ยวกับสตรี.....	217
สรุปสาระสำคัญของบท	224
<u>แนวทางการประยุกต์ใช้จิตวิทยาในสถานสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ</u>	
<u>ทางการศึกษา</u>	<u>226</u>
บทที่ 5 จริยศาสตร์ประยุกต์	229
สาระการเรียนรู้.....	229
ความหมายจริยศาสตร์ประยุกต์	229
กระบวนการของจริยศาสตร์ประยุกต์	234
จริยศาสตร์ประยุกต์ : การประยุกต์ด้วยการให้เหตุผลทางจริยธรรม	237
- การประยุกต์ด้วยการให้เหตุผลทางจริยธรรมของวอร์เรนและ	
ซิลเวอร์แมน.....	237
- การประยุกต์ด้วยการให้เหตุผลทางจริยธรรมของฟอกซ์และ	
เดอมาวีส์	239
- การประยุกต์ด้วยการให้เหตุผลทางจริยธรรมของโคเนลเบอร์ก	240
ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาคควรศึกษา	
ให้เข้าใจ	248
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : ชีวจริยศาสตร์	248
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : จริยธรรมกับคอมพิวเตอร์	252
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : การศึกษาเพศผิดในสถานศึกษา	254
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : การล่วงละเมิดทางเพศ	256
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์.....	258
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : การทำแท้ง	260
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : การลงโทษ การทารุณกรรมเด็ก.....	269
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : การตายหรือการฆาตกรรม	272
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : การฆ่าตัวตาย	276

	หน้า
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : การตายแบบการุณยฆาต	280
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : การฉ้อราษฎร์บังหลวง	284
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : การลอกเลียนผลงานทางวิชาการ.....	286
- ประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ : จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ ทางการศึกษา	290
• แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู	291
• แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา	292
• แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ผู้บริหารการศึกษา	294
การประเมินทางจริยศาสตร์	295
สรุปสาระสำคัญของบท	298
แนวทางการประยุกต์ใช้จริยศาสตร์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ..	299

ภาค 2 จริยศาสตร์ที่มีพื้นฐานจากศาสนา 303

บทที่ 6 จริยศาสตร์ของศาสนา	305
สาระการเรียนรู้	305
จริยศาสตร์กับศาสนา	305
พัฒนาการบ่อเกิดแห่งศาสนาและจริยธรรม	312
จริยธรรมมีพื้นฐานมาจากความดีของมนุษย์	315
ความเชื่อของมนุษย์ที่พัฒนามาเป็นศาสนาและจริยธรรม	320
ความหมายของศาสนาในฐานะบ่อเกิดจริยธรรม	321
ประเภทของศาสนา	325
หลักเกณฑ์ของศาสนา	327
องค์ประกอบของศาสนา	328
วิธีการศึกษาศาสนา ปฐมบทของการศึกษาจริยธรรม	329
การนับถือศาสนาคือการปฏิบัติตามจริยธรรมของมนุษย์	331

	หน้า
ผลของกาวนับถือและไม่นับถือศาสนาของมนุษย์	332
หลักคำสอนของศาสนาเป็นปัจจัยจริยธรรม	334
ศาสนาคือหลักสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านจริยธรรม	334
หลักจริยธรรมของศาสนาพราหมณ์ฮินดู	337
- การดำเนินชีวิตตามหลักอาศรม 4	338
- จุดมุ่งหมายการดำเนินชีวิตของศาสนาพราหมณ์ฮินดู	339
- ข้อที่ควรปฏิบัติของศาสนาพราหมณ์ฮินดู	340
- ข้อที่ไม่ควรปฏิบัติของพราหมณ์ฮินดู	342
- การอยู่ร่วมกันของศาสนิกพราหมณ์ฮินดูกับศาสนาอื่น	344
หลักจริยธรรมของศาสนาคริสต์	345
- หลักคำสอนทางจริยธรรมและข้อปฏิบัติตามจริยธรรมของ คริสต์ศาสนา	346
- หลักคำสอนที่มาจากองค์พระเยซูคริสต์	347
- หลักคำสอนที่เกิดจากการประชุมภายหลัง	348
- การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ของคริสต์ศาสนิกชนกับศาสนิกชน ของศาสนาอื่น ๆ	348
หลักจริยธรรมของศาสนาอิสลาม	351
- การปฏิญาณตน	352
- การทำละหมาด	352
- การกระทำการทำละหมาด	354
- การจ่ายซะกาต	355
- การถือศีลอด ถือบวช	355
- การบำเพ็ญฮัจญ์	356
- จริยศาสตร์ขั้นพื้นฐาน	357
- จริยศาสตร์ขั้นสูง	358
- พิธีกรรมศาสนาอิสลาม	358
- คำตอบและข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรีเพื่อสร้างความเข้าใจ ศาสนา	359

	หน้า
สรุปสาระสำคัญของบท.....	365
แนวทางการประยุกต์ใช้จริยศาสตร์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ ทางการศึกษา.....	368
บทที่ 7 พุทธจริยศาสตร์	371
สาระการเรียนรู้.....	371
ประวัติความเป็นมาของศาสนาพุทธ	371
หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้	378
คัมภีร์สำคัญของพระพุทธศาสนา	386
หลักคำสอนที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ	387
พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นสถาบันพัฒนาจริยธรรม	389
พุทธศาสนาเป็นศาสนาหรือปรัชญา	393
แนวคิดจริยศาสตร์กับพุทธจริยศาสตร์	395
ความเชื่อขั้นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาพุทธจริยศาสตร์.....	398
พุทธจริยศาสตร์ในมุมมองของปรัชญา.....	403
หลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนา	409
การพัฒนาจริยธรรมตาม แนวทางพุทธจริยศาสตร์	414
พุทธจริยศาสตร์ในฐานะภาวะผู้นำทางจริยธรรม	422
สรุปสาระสำคัญของบท.....	425
แนวทางการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ ทางการศึกษา.....	426
บรรณานุกรม	435
ประวัติผู้เขียน	453